

Sak mot 90.000 lands- svikere

Av PER KOLLSTAD

Det settes nå kritisk søkelys på landsvikoppgjøret etter krigen. Historikerne har påpekt at Londonregjeringen og hjemmefronten begynte tidlig å arbeide med et rettsoppgjør mot landssvikere under 2. verdenskrig.

Hevn og straff ble gjennomgangsstema i radiosendingene fra London og i de illegale avisene under 2. verdenskrig, skriver historikerne Terje Halvorsen og Knut Einar Eriksen i sitt bind av «Norge i krig».

KRITISK: Johs Myhren ble dømt til 15 års fengsel, og er kritisk til rettsoppgjøret.

Det fantes lover som rammet forræderi og ulovlig endring av statsforfatningen, men okkupasjonen gjorde det nødvendig for Londonregjeringen å supplere lovverket. Slik ble blant annet medlemskap i NS forbudt. Det ble også gjennomført dødsstraff i fredstid.

30 nordmenn og 15 tyskere ble dømt til døden, 37 av disse ble henrettet.

90.000 etterforsket

Det ble innledet etterforskning mot 90.000 personer i rettsoppgjøret. 46.000 ble dømt eller fikk forelegg. Politiske ledere i NS, medlemmer av Stats- og Grensepolitiet samt frontkjempere, var blant de 17.000 som fikk ubetinget fengsel. Bare 600 fikk en dom på mer enn åtte år. En av disse var lillehamringen Johs. Myhren, som i det siste har formulert hard kritikk mot rettsoppgjøret.

De som ble dømt sent fikk ofte mildere straffer.

Den vanligste straffen var bøter og 10 års stemmerettstap. Mange forbitrede motstandsfolk hadde et håp om at de som hadde samarbeidet økonomisk med tyskerne skulle få sin straff.

Vel 3.300 ble dømt for økonomisk landssvik.

Isfront

Svært mange mente at landssvikere slapp for lett. Noen hadde likevel en annen mening. Den såkalte silkefronten trakk fram rettsstatens idealer, og de sosiale og menneskelige følgene for de dømte og deres familier. Juristen Johs. Andenæs tilhørte kritikerne.

En isfront hvor arbeiderbevegelsen var sentral raste mot kritikerne, med omfattende støtte ute i folket.

De landssviksdømte ble rensset ut av offentlig tjeneste etter 1945. Det ble ikke innført noe allmennt yrkesforbud for NS-medlemmer. Flere organisasjoner stengte også ute NS-medlemmer.

Blant dem som fikk lide mest var tysker-tøsene. Mange steder var de fritt vilt, og enkelte av dem ble mobbet til selvmord.

*Johs Myhren
2/14/1953*